

te Den Haag. In de tijd dat zij regentes was hadden ontwikkelingen in het onderwijs haar belangstelling. Uit de bezoeken in Rotterdam valt niet op te maken of die belangstelling ook later is gebleven. Wel kan er interesse in de rol van meisjes en vrouwen in de samenleving uit blijken. Het was de tijd dat het feminisme voor het eerst in Nederland daarvoor aandacht vroeg. Door een mannelijke taak ferm en met succes uit te voeren heeft de regentes een waarschijnlijk nog onvoldoende erkende rol gespeeld in de geschiedenis van de vrouwenemancipatie.

In de sector sociale instellingen golden haar bezoeken: 1) de Havelozenschool in Crooswijk (1899), 2) het Israëlietisch Weeshuis aan de Mathenesserlaan (1899), 3) het St. Luciagesticht voor verlaten meisjes aan de Linker-Rottekade (1899), 4) de R.K. Wees- en Armenhuizen aan de West-Kruiskade (1905), verder de zorg voor gehandicapten: het Doofstommeninstituut aan de Ammanstraat 5) (1899) en 6) (1907), en 7) de School voor Zwakzinnigen aan de Goudscherijweg (1921).

De verschillende bezoeken zijn in de kranten globaal, meest met namen van bestuurders en enige personeelsleden, en soms ook met aardige bijzonderheden beschreven. In verscheidene archieven en jaarverslagen worden ze vanzelfsprekend ook vermeld. Als aardig voorbeeld volgt hier het tweede bezoek dat Emma bracht aan het Doofstommeninstituut, op 13 april 1907⁵⁸). Van deze instelling schreef het Rotterdamsch Nieuwsblad dat het 'een voortreffelijke inrichting' was en 'de trots van de stad'. Dat er inderdaad goed werk gedaan werd zag de koningin-moeder met eigen ogen. Ze had er tijdens dit bezoek dat een uur duurde ook meer gelegenheid voor dan op 9 juni 1899 toen er maar twintig minuten beschikbaar waren. En aan geprogrammeerde tijden hield zij zich strikt, want het protocol en de etiquette waren haar heilig.

Alle klassen werden bezocht, de leerlingen waren speciaal gekomen aangezien het hun vrije zaterdag was. Het gezelschap, want zij kwam natuurlijk nooit zonder een gevolg, bestond behalve uit koningin Emma, uit de leden van haar hofhouding: grootmeester jhr.S.M.S. de Ranitz en de hofdames freule Van der Poll en mevrouw De Beaufort. Allen werden sterk getroffen door de oudleerlinge Neeltje Pors. Hoewel twintig jaar oud zag ze eruit als een kind van twaalf. Ze was niet alleen doofstom maar ook vrijwel blind. Het ongelukkige meisje dat niets dan haar tastzin en intuïtief gevoel had, onderhield zich met de onderwijzer door een soort gebarentaal, waarbij de gesprekspartners met de vingers elkaars